

AMERİKA BAĞIMSIZLIK SAVAŞI VE ABD'İN KURULUŞU (1787)

Amerika 1492 de **Kristof Kolomb** tarafından keşfedildikten sonra;

İspanyollar: Meksika ve Güney Amerika'ya

Portekizler: Brezilya'ya

Fransızlar: Kanada'ya

İngilizler: de bugünkü Birleşik Amerika'daki Atlas Okyanusu kıyılarına yerleştiler.

İngilizler daha sonraki dönemlerde kıtanın iç kısımlarına doğru ilerleyerek yeni topraklar kazandılar ve Kuzey Amerika Kıtası'nda 13 koloni oluşturdular. Bu kolonilere çoğunluğu İngiliz olmak üzere Avrupa'dan getirdikleri göçmenleri yerleştirdiler ve kolonileri İngiltere'den atadıkları valiler aracılığı ile yönetmeye başladılar.

Amerika Bağımsızlık Savaşı'nın başlama nedenleri:

—Yedi yıl Savaşları sırasında Kanada ve Florida'ya yerleşme vaadi ile İngiltere'ye para, malzeme ve insan yardımı yapan kolonilerde birleşme duygusunun oluşması

—Yedi Yıl Savaşları'nı kazandığı halde İngiltere'nin Fransa'dan alınan Kanada'ya ve İspanya'dan alınan Florida'ya kolonilerinde göçü yasaklanması

—Yedi Yıl Savaşları'ndan galip çıkmasına rağmen kendi ekonomisi de oldukça sarsılan İngiltere'nin kolonilere yeni gümrük ve damga vergileri koyması

—Kolonilerin, İngiltere Parlamentosu'nda seçilmiş temsilcileri bulunmadığından "halkın oluru alınmadan vergi konmaz" ilkesinde hareketle buna karşı çıkmaları

—Bu gelişmeler karşısında İngiltere'nin pul ve damga vergilerini kaldırması; ancak temel tüketim mallarına yeni vergiler koyması

—1773'de Boston limanına gelen çay yüklü bir İngiliz şilebindeki çayların koloni halkları tarafından denize dökülmesi üzerine, İngiltere'ye karşı isyan başladı.

Savaşın gelişmesi ve sonuçları:

1774'te koloni temsilcileri **I. Fledelfiya Kongresi'ni** toplayarak İngiliz hükümetinden; Koloni meclislerinin onayı alınmadan vergi konulmamasını ve ticareti engelleyici yasaların kaldırılmasını istediler. Fakat İngiltere bu istekleri reddetti

Not: Bu kongre aynı zamanda Amerikalı kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

İstekleri reddedilen koloni temsilcileri **1776'da II. Fledelfiya Kongresi'ni** toplayarak savaşa karar verdiler. **George Washington'nu** başkomutan seçtiler. Aynı zamanda bağımsızlıklarını ilan eden koloni temsilcileri "**Bağımsızlık ve İnsan hakları Beyannamesi'ni**" de yayınladılar (4. Temmuz 1776)

Bu bildiriye göre;

İnsanların doğuştan devredilmez ve vazgeçilemez birtakım haklar vardır. Bunlar;

—Yaşama

—Özgürlük

—Mutluluğu arama hakkıdır

Bu hakları, kuvvetini halktan alan ve halkın arzusuyla işbaşına gelen hükümetler korur.

Hükümetler bu hakları çiğnediği takdirde, yerine yenisi koymak milletin hakkı ve ödevidir.

Not: bu bildirideki düşünceler, dünyaya yeni bir yönetim şekli olan demokrasiyi getirmiştir.

İnsan Hakları Bildirisi'nin kabul edilmesinden sonra koloniler ile İngiltere arsında savaşlar başladı.

Amerikalılar **1777'e Saratoga'da İngilizleri** yendiler.

Bu gelişme üzerine **Yedi Yılı Savaşlarında** İngilizlere yenilerek kolonilerini kaybeden Fransa, İspanya ve Hollanda'da İngiltere'ye karşı savaşa girdiler. 1781'de Amerikalılar "**York Town Savaşı**"nda bir İngiliz ordusunu teslim aldılar. İngiltere yenilince barış istemek zorunda kaldı.

İngiltere, 1783'de imzalanan **Versay Antlaşması** ile kolonilerin bağımsızlığını tanıdı.

Not: Versay Antlaşması, Almanya'nın I. Dünya Savaşı sonunda imzaladığı Antlaşma ile aynı adı taşımaktadır.

Koloniler bağımsızlıklarını kazandılar; fakat yeni rejimin ne olacağı tartışmaları yüzünden 1783'-1787 tarihleri arasında koloniler birbirleriyle savaştilar. Savaşı, merkezi cumhuriyetçileri mağlup eden federalistler kazandı.

1783'te koloniler bir kez daha toplanarak; laik ve federal Cumhuriyet Anayasası'nı kabul ettiler (III. Fledelfiya Kongresi). 1787 yılında kongre George Washington başkanlığında ilk anayasasını kabul etti. Böylece ABD'nin kuruluşu sağlanmış oldu.

Not: ABD'deki bu gelişmeler, 1789' Fransız İhtilali'nin başlamasında da etkili olmuştur.

FRANSIZ İHTİLALİ (1789)

Nedenleri:

—Fransa'daki soylular monarşi ve din adamlarının halk üzerindeki ağır baskısı

—Fransa'da halkın sosyal sınıflara ayrılmış olması, siyasal haklardan yoksun olan burjuva sınıfın coğrafi keşifler sonunda zenginleşmesi ve siyasal haklar istemesi

Not: Fransa'da halk; soylular, rahipler, burjuvalar ve köylüler olmak üzere dört sınıfa ayrılmıştı. Ülkenin en ağır yükünü köylüler çekiyordu.

—Mali zorluklar ve halkın ağır vergiler altında ezilmesi

-Janr Jak Russo, Monteskiyo, Volter ve Didero gibi aydınların fikirleriyle halkı etkilemesi
—İngiltere'deki meşrutiyet yönetimi ve Amerika'daki insan hakları ve demokrasi gibi gelişmelerin Fransız toplumu etkilemesi

İhtilalin Başlaması ve Evreleri:

İhtilal, Bastil Hapishanesi'nin önünde başladı ve yayıldı. Bastil Hapishanesi'ndeki tutuklular serbest bırakıldı (14 Temmuz 1789). Bu tarih bundan sonraki dönemde Fransa'da milli bayram olarak kutlanmıştır.

İhtilal ile başlayan karışıklıklar, 1804'te Napolyon Bonpart'ın imparator olması ile son bulmuştur.

Fransa'da ihtilal sürecinde 28 Ağustos 1789'da "İnsan ve Vatandaşlık Hakları Bildirgesi" ilan edilmiştir. Bu bildiride şu esaslar yer almaktadır:

—insanlar, hakları bakımından hür ve eşit doğarlar ve öyle yaşarlar.

—Her siyasi topluluğun amacı insan haklarını korumaktır.

—Bu haklar özgürlük, milliyet, güvenlik ve baskıya karşı direnme, haklarıdır.

—Hâkimiyet millettir. Hiçbir kişi ve kuruluş millette verilmeyen bir hâkimiyeti kullanamaz.

—Özgürlük, başkasına zarar vermeyen her şeyi yapabilmektir.

Özgürlüğün sınırı ancak kanunla belirlenir.

Fransız İhtilali'nin Sonuçları:

Avrupa ve dünyanın siyasi eşitsizliğe dayalı sosyal yapısı değişti. Mutlak krallıkların yıkılabileceği görüldü.

Dünyada demokrasi kavramı yerleşmeye başladı.

Milliyetçilik bilinci gelişerek çok uluslu devletlerin yıkılmasında etkili oldu.

Eşitlik, özgürlük ve adalet kavramları doğrultusunda devlet ve hukuk sisteminde yeni düzenlemeler yapıldı.

Yeni Çağ bitti, Yakın Çağ başladı.

Fransız İhtilali'nin getirdiği düşünce ve ilkeler günümüz demokrasilerine temel oluşturdu.

SANAYİ İNKILÂBI

El tezgâhlarından fabrika sistemine, tek tek üretimden seri üretime geçişi, insan emeğinin yerini makinelerin almasını ifade eder. 18. Yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'den başlayarak diğer Avrupa ülkelerinde de yaşanmıştır.

Nedenleri:

—Coğrafi keşifler sonunda bulunan yeni kıtalardaki değerli madenlerin Avrupa'ya taşınması ve ticaret hayatının canlanmasıyla meydana gelen sermaye birikimi

—Rönesans'la birlikte başlayan bilim ve teknolojiye gelişmelerdir.

Avrupa'da Rönesans ile başlayan bilimsel gelişmeler, sonraki dönemlerde de devam etmiştir. Modern bilimin temelini atan Avrupalı bilginler, pratik bilgiler üzerinde araştırmalar yaptılar. Halkın ve hükümetlerin de ilgisini

çeken bilimsel gelişmelerin ilerlemesi için ülkeler arasında kongreler, ortak araştırmalar ve yayınlar yapıldı.

Bu gelişmeler sonucunda bilim ve teknoloji ilişkisi **Sanayi İnkılâbını** doğurdu. Çeşitli alanlarda araştırma yapan bilginler, bilimin insanlığın hizmetine girmesini sağladılar.

Yeni buluşların üretimde uygulanması ve bunların en önemlisi olan buhar gücüyle çalışan makinelerin kullanılması sonucunda insan ve hayvan gücünün yerini makinelerin almasına "**Endüstri** veya **Sanayi İnkılâbı**" denilmiştir.

Sanayi İnkılâbı ilk defa buhar gücüyle çalışan makinelerin dokuma sektöründe kullanılması sonucunda 1750–1830 yılları arasında İngiltere'de ortaya çıkmıştır.

Büyük devletlerin gelişmemiş ülkeler ve milletleri siyasi ve ekonomik olarak himayelerine almaları ile bu bölgelerin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını istedikleri gibi kullanmalarına sömürgecilik nedir. Sömürgecilik önce Avrupa devletlerinin Uzak Doğu zenginliklerini Avrupa'ya taşınmalarıyla başladı. Sanayi İnkılâbı 19. yüzyılda Avrupa'da hammadde, pazar ve işgücü ihtiyacını artırdı. Bu durum yeni sömürgecilik faaliyetlerinin başlamasına ve dünyada yaygınlaşmasına neden oldu.

Sanayi İnkılâbı ile ekonomik olarak gelişen Avrupa devletleri silah sanayilerini de geliştirdiler. Savaş gemileri **Maksim ve Gatling** adı verilen makineli tüfekleri Sömürgeci devletlere büyük bir avantaj kazandırdı. Avrupalı devletlerin bu savaş gücüne karşı eski tip silahlarla çatışan Afrika Hindistan ve Çin gibi ülkeler direniyordu. 20. yüzyılın başına gelindiğinde dünyanın %85'ine yakını Avrupa devletlerinin sömürgeci durumuna gelmiştir. Sömürgeci devletler, kolonilerinde limanlar, demiryolları, telgraf sistemleri ve kentler inşa ettiler. Bütün bunlar sömürge durumuna düşürülen milletlerin hayatları ve sahip oldukları zenginlikleri ve varlıklarını sağlayan malları soyuldu. Sömürgeci devletler bununla da yetinmediler, maden yataklarında günlük bir öğün yemek karşılığında çalıştırdılar. Milyonlarca yerli yetersiz beslenme, sağlıksız ortam ve baskılar altında hayatlarını kaybettiler. Böylece 20 yüzyılda sömürülen milletlerin, kanı ve soyulan varlıklarının üzerinde Avrupa medeniyeti yükselmiştir.

Sanayi İnkılâbı'nın İngiltere'de ortaya çıkmasının sebeplerinde:

*İngiltere'nin büyük sömürgecilere sahip olması

*Araştırma ve özgür düşünce ortamının olması

*Yönetimde Merkezi otoritenin olması,

*Kömür ve demir gibi enerji kaynaklarının ülkede bol olması

*Ham madde birikim ve geniş Pazar imkânlarının olması etkili olmuştur.

Sanayi devriminin sonuçları:

-Avrupa'da üretim arttı. İnsanların refah seviyesi yükseldi.
-Temizlik, konfor ve sağlık anlayışında büyük gelişmeler görüldü.
-Büyük sanayi kentleri oluştu. Kentlerin hızla büyümesi ile işsizlik gibi yeni toplumsal sorunlar ortaya çıktı.
-Yaşam koşullarının iyileşmesi ve ölüm oranlarının düşmesi sonucunda hızlı nüfus artışı görüldü.
-Kapitalizm, sosyalizm gibi fikir akımları ortaya çıktı.
-Sanayi İnkılabı, geri kalmış, teknolojik gelişmesini tamamlayamamış ülkeler için büyük bir sıkıntıyı da beraberinde getirmiştir. Bu ülkeler endüstri inkılabını gerçekleştirmiş olan ülkelerin hammadde ve Pazar kaynağını oluşturmuştur.

Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri:

Osmanlı Devleti açısından da Sanayi İnkılabı çok büyük sıkıntı yarattı. Kapitülasyonların da olumsuz etkisi yüzünden Osmanlı ekonomisi çöküntüye uğradı. El tezgâhlarından oluşan yerli sanayi dağıldı. 18. yüzyılda siyasi baskısını hissettiği Batılı devletlerin 19. Yüzyılda ise ekonomik işgaline uğradı. Özellikle Balta Limanı Ticaret sözleşmesi ile İngiltere'ye tanınan ayrıcalıklar nedeniyle Osmanlı toprakları açık Pazar haline geldi. Duyun-u Umumiye ile de Osmanlı Devleti yarı sömürge haline geldi.

AVRUPA'DA ESKİ DÜZENİ DÖNME ÇABALARI VE TEPKİLER

Viyana Kongresi (1815)

Avrupa devletleri Fransa'nın Waterloo yenilgisinden sonra Avrupa'da bozulan sınırları ve siyasi dengeyi yeniden düzenlemek ve Avrupa'nın geleceğini belirlemek amacıyla Viyana 'da bir kongre toplandılar. Kongrede,

Büyük devletlerin istekleri doğrultusunda Avrupa devletlerinin sınırları çizilmiş, bu devletler yeni topraklar kazanmışlardır.

Fransız İhtilali'nin yaydığı fikirler göz önüne alınmamış ve siyasi emeller öne çıkmıştır. Mutlak krallık sistemi devam ettirilmeye çalışmıştır.

Sınırların çizilmesinde milliyet, din ve dil faktörleri önemsenmediği için Avrupa'da barış ve huzur sağlanmamıştır.

İngiltere, Rusya, Prusya ve Avusturya kurdukları düzeni koruyabilmek için aralarında bazı antlaşmalar yapmışlardır.

Şark Meselesi'ni ortaya atılmıştır. Rusya, Osmanlı Devleti'nin paylaşılmasını istemişse de bu istek İngiltere'nin çıkarlarına ters düştüğünden kabul edilmemiştir

Konferansa katılan devletlerden biri, diğerlerine haber vermeden yeni kararlar almamalıdır.

Viyana Kongresi'nden (1815) Navarin Olayı'na kadar geçen döneme **Restorasyon Devri** (Yeniden yapılanma) denir. Bu dönemde Avrupa devletlerinin monarşi düzenlerini korumayı amaçlamaları tepkilere neden olmuş, 1830 ve 1848 İhtilalleri çıkmıştır. Bu

durum Viyana Kongresi'nin hedefine ulaşmadığına kanıt olarak gösterilebilir.

Avrupalı Devletler (İngiltere, Rusya, Fransa) Yunanistan'a bağımsızlık verilmesi için 1827'de Navarin Limanı'nda Osmanlı donanmasını yakarak, Viyana Kongresi kararlarını hiçe saymışlardır.

Viyana Kongresi'nde Avrupalı devletlerin sınırları yeniden belirlenirken, milliyet, din ve dil farklılıkları dikkate alınmadığı için Avrupa'da kalıcı barış ve huzur sağlanamadı.

1830 İHTİLALLERİ:

Napolyon'dan sonra Fransa'da kurulan monarşik dönemin kralı olan X. Şarl ve başbakanı Polinyak'ın özgürlükleri kısıtlayıcı önlemler almaları; özellikle de basın özgürlüğünü kısıtlamaları ve mutlakiyetçi Viyana Kongresi kararlarını uygulamaları sonunda halk ayaklandı.

X. Şarl tahttan indirildi. Liberal olarak tanınan **Lui Filip** kral seçildi.

Fransa'da başlayan 1830 İhtilalleri daha sonra **İngiltere, Hollanda, Belçika ve Norveç'e** yayıldı.

Sonuçları: Fransa'da kısıtlanan haklar geri verildi ve yönetimde liberallerin etkisi arttı. Yeni kral anayasaya bağlı kalacağına dair yemin etti.

İngiltere'de yapılan seçimleri liberaller kazandı.

Belçika, Hollanda'dan ayrılarak bağımsız oldu.

İsveç ve Norveç ayrılarak bağımsız devletler haline geldiler.

Avrupa'da orta sınıf bazı haklar elde etmeye başladı.

Not: 1830 İhtilalleri Avrupa'da liberal milliyetçi akımların güçlenmesini sağlamıştır.

1848 İHTİLALLERİ

Temel nedenleri şöyle özetlenebilir:

Sanayi İnkılabı'ndan sonra ortaya çıkan işçi sınıfının haklarını savunmak üzere kurulan sendika ve sosyalist partilerin güçlenmesi

Bazı Avrupa ülkelerinde milliyetçi hareketlerin güç kazanması

Siyasi haklara kavuşmamış olan küçük burjuva sınıfının, eşitlik ve özgürlük istemeleriyle işçi sınıfına destek vermesi

Sonuçlar:

Fransa'da cumhuriyet ilan edildi ve sosyal demokrasi anlayışı benimsenmeye başlanırken, siyasi haklar konusunda eşitlik kabullenildi.

Fransa'da ölüm cezası kaldırıldı ve esir ticareti yasaklandı.

Avusturya'da ölüm cezası kaldırıldı ve esir ticareti yasaklandı.

Avrupa'da toprak köleliği yasaklandı.

Avrupa'da sosyalist akımlar ön plana çıkarken, işçi hakları iyileşmeye başladı.

1848 İhtilalleri Almanya ve İtalya'nın siyasi birliklerini sağlamalarına zemin hazırladı.

Avrupa ülkelerinde sosyal hukuk devleti anlayışı güçlenmeye başladı.

Not: Siyasi birliklerini geç tamamlayarak sömürgecilikte geri kalan Almanya ve İtalya, dünyadaki ekonomik rekabeti hızlandırmış, büyük devletlerin bloklaşmalarına neden olmuştur.

İTALYA'NIN SİYASİ BİRLİĞİ'NİN SAĞLANMASI (1870)

İtalya birliğinin sağlanmasında etkili olan faktörler:

—Fransız İhtilali sonrasında yayılan milliyetçilik ilkesinin İtalya toplumunu etkilemesi

—İtalyan aydınları tarafından kurulan **Karbonari Cemiyeti'nin** çalışmaları

—İtalya şehir devletleri arasında güçlü kültürel bağların bulunması

Birliğin Kurulması:

Viyana Kongresi'nde İtalya yedi hükümete ayrılmıştı. Bu hükümetler içerisinde en güçlü **Piyemonte Cumhuriyeti** idi.

Fakat buna rağmen Piyemonte İtalya'daki Avusturya koruyuculuğunu kaldırmak için yalnız başına başlattığı ayaklanmada başarılı olamadı. Piyemonte Başbakanı Kont Kavur, Avusturya'ya karşı İngiltere ya da Fransa gibi güçlü bir devletin desteğini sağlayabilmek için onlarla birlikte hareket ederek, Kırım Savaşı'na katıldı.

Kırım Savaşı'ndan sonra Fransa'nın desteğini alan Piyemonte Hükümeti, Avusturya'ya karşı yapılan savaşı kazandı (1859). Bu gelişme İtalya birliğine giden yolu açtı; fakat bu sefer de İtalya Fransa'nın koruyuculuğu altına girdi.

1870'de Fransa, Sedan Savaşı'nda Almanya'ya yenilince, Fransa'nın İtalya'daki koruyuculuğu da sona erdi. Aynı yıl Papalık Hükümeti'ni yıkan Piyemonte Cumhuriyeti, Roma merkezli İtalya siyasi birliğini kurdu.

Not: Siyasi birliğini sağlayan İtalya, hızlı bir sanayileşme sürecine girdi ve gelişen sanayisine hammadde ve Pazar bulabilmek için sömürgecilik faaliyetlerine başladı.

ALMANYA'NIN SİYASİ BİRLİĞİNİ SAĞLAMASI

Almanya'nın siyasi birliğini sağlanmasını etkileyen faktörler:

-Fransız İhtilali'nin yaymış olduğu milliyetçilik akımlarının Alman toplumunu etkilemesi

-Prusya Dükalığı'nın Almanya birliğini kurma çalışmaları

-Viyan Kongresi'nden sonra Avusturya koruyuculuğunda kalan Alman prensliklerin, Prusya öncülüğünde siyasi birlik için uğraşmaları

-Almanya ekonomik birliğinin kurulması

1864'de Avusturya ile birlikte hareket eden Prusya Danimarka'dan Şlezvig'i aldı.

Daha sonra Avusturya ile yaptığı savaşı kazanan **Prusya, Prag Antlaşması** ile Avusturya'yı topraklarından çıkardı ve "Almanya Konfederasyonu"nu kurdu. 1870'de Fransa ile yapılan **Sedan Savaşı**'nda Fransa mağlup edildi ve Alsas-Loren Bölgesi geri alındı. **I. Wilhelm**, "Alman Kralı" olarak taç giydi ve Alman birliğinin kuruluşu tamamlandı (1871).

Ulusal birliğini kuran Almanya, Avrupa'da önemli bir güç haline geldi ve İtalya ile de işbirliği yaparak sömürge arayışına başladı. İtalya ve Almanya siyasi birliklerinin sağlanması Avrupa'da askeri ve siyasi dengeleri bozmuştu. İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'nden uzaklaşarak Rusya'yı Balkanlarda serbest bırakmışlardır. Osmanlı Devleti de Almanya ile yakınlaşmaya başlamış ve işbirliğini artırmıştır.

XIX. Yüzyılda Avrupa:

Bu yüzyılda bloklaşmalar görüldü. Almanya'nın siyasi birliğini kurması, dengeleri alt üst etti. Almanya, Rusya ve Avusturya 1872'de üç İmparator Birliği'ni kurdular. Ancak Alman-Rus anlaşmazlığı birliğin kısa sürede bozulmasına neden oldu. Bir süre sonra **Almanya, İtalya ve Avusturya** arasında 1883 yılında ittifak anlaşması imzalandı. Bu üçlü ittifak karşısında **Rusya ve Fransa da 1893** yılında benzer bir anlaşma imzaladılar. Almanya'nın güçlenmesinde rahatsız olan İngiltere, Rusya ile anlaşmazlığını giderip 1907'de Fransa ve Rus ittifakına katıldı. Bu üç ülke ittifak devletlerine karşı üçlü itilafı oluşturdular. Bu bloklaşma, 1914 yılında çıkan I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden biri oldu.

Soru: 1815 yılında yapılan Viyana Kongresi'nin Amacı'nı yazınız:

Cevap: [1815 Viyana Kongresi'nin Amacı](#); Avrupa'da monarşi rejimlerini yeniden kurmak, Fransa'nın işgalinden kurtarılan devletlerin geleceğini belirlemek ve devletlerarasında güç dengesini sağlamaktır.